

Povijest crkva u

Božjakovinu

M. S. Novine

1901. G. 147

Zagreb

Povijest crkva u Božjakovinu.

Zemlje današnje Božjakovine spominju se već na početku XIII. vijeka pod imenom pobjeda sv. Martina, koji je posjed ova imena nosio po crkvi sv. Martina na Prostoru. Taj posjed sv. Martina darovao je bio kralj Andrija II. valpuku Krakou (ok. 1206.). Na posto mu se je Krakou podlo izmierzio, uze mu kralj imanje, a svoju nevjernu morda platiti glavom. God. 1209. darova tada kralj Andrija rečni posjed ređu božjaka (templara?). Na tom norom posjedu zasnovale templari svoj samostan. G. 1277. spominju pisma hrasta Benvenuta preceptoru hrasta sv. Martina.) Sve do svoga dokinca 1311. držali su božjaci gorući posjed, koji ero po njima dobi ime Božjakovina. Kad je ređ templarski dokinut, dohše redovnici hospitalci sv. Ivana medoje inim božjakim imanjima i imanje sv. Martina (Božjakovinu). God. 1363. bijaše prirom sastomana hospitalnoga kod sv. Martina hrastu Grgur?). Tako ero bijaše Božjakovina, gdje je sagrađen i mali kasteo vlastnost priorata vranskoga, ređa hospitalnaka.

Kad se je ono polovinom XV. vijeka i u Hrvatskoj odeljelo tekko trenje stranaka, koje su nastale glede pristojnog pitanja, bijaše i Božjakovina g. 1459. porosirne pod pitanja, jer u priu vranski Toma Sekelj ome svojim protivnicima, koji su se bili tuđe ugnjezdili. I kaplot zajedreki nje baš najrdje priustao Božjakovinu prioratu vranskom, jer je god. 1480. nastojao na svaki način, da si ju priuvisi.)

God. 1490. upravljaje Božjakovinom ban hrvatski Ladislav Egervar. Taj je po smrti kralja Matije odo Stjepanu

i Lovri, sinovima Grgura Bradata Ladomirovoga, imanje Ladomirov, koje im ga je kralj Matija darovao. Novi kralj Vladislav naloziti tada banu, da oseto imanje povratit, i stavi pod vlast grada Božjakovine?).

Sa zagrebakim kaplotom imao je prior Bartol Berislavi veliku parnicu rad božjakovinskih kmetova, koji su bili podinili nekakov kur u kaplotkoj sumi, a kaplot ih je u toga progonio. Berislavi povjeri obranu kmetova kasteonu grada Božjakovine Mihajlu Lancotcu, koji je pred sudom god. 1507. odvratno zastupao priora?).

God. 1516. bijaše upravitelem priorata vranskoga junakom ban Petar Berislavić. Orov darova Pavlu Borešit iz Gor. Studice imanje Jendratevec, koje je spadalo pod kasteo Božjakovinu). Kad su god. 1522. bila dva priora vranska, Mato Baraš i Ivan Taha, postavite ovi u Božjakovinu za kasteona Nikola Mrnjavićta.)

God. 1536. imenovan je prvi svjetovni upravitelem vranskoga priorata, a taj bijaše Ivan Taha. Na daru Taha kratko je vrijeme drtao Božjakovinu, jer ju je 1529. 30. novembra kralj Ferdinand — da se osveta Taha — darovao, odnosno zaloziti tadašnjem hrvatskomu banu Ivanu Torkvatu Karloviću knez Krbavskom za 8000 for., koje je ovaj potrobio bio na poslove krune i kraljevine. Karlović je drtati Božjakovinu tako dugo, dok mu se ne povratilo zalozit svota.)

Skoro na to zaloziti Ivan Taha sva kolika imanja priorata vranskoga za 12.000 for. knezu Nikolu Zrinskiomu.)

Nu Karlović je i nadalje drtao Božjakovinu, dok mu nije predao Zrinskiomu kao miraz sestere si Jelene, a tene Zrinski

akoga. Nu već g. 1535. tražio je kralj Božjakovinu i ostala priorata imanja natrag, ali ih Zrinski ne dade?). Nu napokon potrdi kralj Ferdinand I. gorući zalog učinjen po Taha god. 1541. Ivanu i Nikolu, sinovima pokojnog ju Nikole Zrinskoga?). Od toga vremena bila su brata Zrinska upravitelem priorata vranskoga. Božjakovinu držali su Zrinski kao svoju vlasnost. U ugovoru glede uzajamnog nasljedstva, što ga g. 1544. sklopi knez Nikola Zrinski sa surjakom si Stjepanom Frankopanom-Ozaljkim, spominje se Božjakovina, kao imanje Zrinskovo. Do skora dodje Božjakovinu opet u ruke Franje Taha, koji ju opet g. 1563. izručit Nikolu Zrinskiomu?). Oporukom od g. 1566. namijenit Zrinski Božjakovinu svojim sinovima Nikolu, Jurju i Krstu?). Kad je Nikola Zrinski junaki poginuo u Siegu, nastade velika pravda između njegovim sinovima i Fr. Taha te njegovim sinova poradi Božjakovine. Natječa pravda tekla je između ovih g. 1570(?)?) Tetajem ero parnice mijenali su se gospodari Božjakovine. Sad je bio Taha, sad Zrinski u posjedu tog grada i imanja. Tako je g. 1573. izvestio zagrebakii kaplot, da je Franja Taha i njegovu djecu Gavra, Stjepana, Mihajla, Ivana, Margareta, Idem i Ana (rođene iz braka s Jelenom Zrinskiomu) uze u posjed Božjakovinu i njezinih pripadnosti, i to usljed nagode između Taha i njegovih sinova (kao kneza Zrinskih?). Poslije smrti Franje Taha, nastavi parnicu sin njegov Stjepan.

Povrate Turci, koje su uze stože bivale pod izmak semastoga vjeka, zahvataju, da se i Božjakovina utvrdi

1) N. R. A. fasc. 15. Nr. 44. Ibidem. Transumpta donat. mixt. I. 173.
2) Ibidem.
3) Ibidem.
4) Codex Nicol. a Zrinio II. 432.
5) Ibidem. II. 483.
6) N. R. A. fasc. 314. Nr. 18. u kr. ugar. drtav. arhivu u Budimpešti.

1) Kukuljević: Priorat Vranski.
2) Kukuljević: Mon. epis. zagreb. I. 184.
3) Kukuljević: Priorat.
4) Kukuljević: Not. nesc. 285.

g. 1507. — God. 1555. i. Jos prije tri godine popravio je grad u Božjakovinu. Trokut tog popravka i utvrdjivanja novila se zemlja po zaključku sabora.)

God. 1591. provalit kaja turakii četa do Božjakovinu, koju popalje i razore. Taha je ne mogao izbiti. Kad je g. 1595. odlazio Stjepan Taha na put u Erdelj, gdje je nauinio i ostati, zaloziti Božjakovinu svojoj sestri Margareti, udovi Krsta Običita i njezinom zetju Jurju Jankovinu na šest godina za svotu od 800 for. i tu u pod uvjetom, ako bi ona izmirmala tog vremena dobiti imati natrag imanje Božjakovinu, da mu to bez pretvorbe i okolišanja povratit. Ostala je pako u Erdelju i tamo dohlo druga imanja, ili pako umre, to imanje Božjakovine ostati njoj i njezinom zetju, te potonstvo njihovo. Umre li pako Margareta i zet njezin prije Taha, to je imati Božjakovinu natrag doći u ruke Tahaove. Kad je Taha taj zalog učinio, stasovate u dvorec kod kasteila Dođe Stubbac?)

Margareta i njezin zet Juraj Janković Bistrički držali su doista Božjakovinu do god. g. 1597. Te godine ome im knez Juraj Zrinski, sin Nikole, to imanje. Taj zahvatajeve tada, da mu se Božjakovina povratit, ali je nje omdah odbio, već tekar izu nekog vremena. Zrinski medjutim nješu dati mira već se dalje pravdao, te napokon dohlo Božjakovinu. Vrš. god. 1601. bio je Juraj Zrinski opet gospodinom Božjakovine.

Čini se, da izu tako je grad Božjakovinu popujinut od Turaka, nije više obnovljen. Tako se god. 1607. spominje „spaljeni kasteo“ Božjakovinu, svojina Jurja Zrinskoga. G. 1610. zalozit knez Nikola Zrinski pred čaršniškim kaplotom imanje Božjakovinu za 1000 upraskih for. Jelaić Oršić, udovi Jurja Jankovića, a kćeri Margarete sestri Stjepanu Taha, te njezinioj djeci Krstu, Ivanu, Stjepanu, Matiji i Jelu.

leni?). Po svoj prilici da je ali Zrinski to omet skoro-tekupio, jer već god. 1618. bijaše Božjakovina opet u rukama Nikole Zrinskoga. Nikola Zrinski imao je mnogo pravda poradi Božjakovine i iz Biskom. Na predlog Ivana Klo-niča Kostajničkoga, „ravnotežja kr. parnica te objavljenia svele kraljeve krune ugrate“, zapovjedil kralj Matija II. god. 1616. 10. aprila Grguru Jagariću, zagrebakom podzupanu, da uzme Nikolu Zrinskiomu Božjakovinu. Ne bude li to lahko utvrditi, nek ga pozove na sud, budni da to imanje, kao nekadašnja svojina priorata vranskoga, pripada kr. biskupu?). Nu medjutim se pripreke okrenute, tako da bih u prirog Zrinskoga. Turci je prevratilo u zemlju, a sve gotovo pljenitvo hrvatsko sakupljalo se u ke Ope, da složno odmah naprijetahu. U to jos iznemada umorje ban hrvatski Benko Turco, a podban i potdpan zagrebakii bijahu na umoru. Radi toga je god. 1616. 28. novembra pisao znanac grada Zagreba Mihajlo Vrenić u ime vjehi Nikola Zrinski u Ockovu bez potpisiva, ostavio je udovici Jel-savi rođ. barunici Seč. koji je imala na njegovim imanjima zapisano 50.000 for. Udovica nije sada tražila svoj novac, već je unistila taj zapis, te izručit dobrovoljno imanje imanja svom surjaku knezu Jurju Zrinskiomu. Da se i ovaj odukt pljenitvoje svojoj zargajku, dade joj na dostojno stitvanje imanje Božjakovinu, Trbovac i Gradun iznad Orlja.

Poslije smrti Jurjeve (g. 1626) pređe Božjakovina na njegove sinove Nikolu i Petra. Prigodom dohlo bezbira-

među braće Nikole i Jurja Zrinskoga pripada je Božjakovinu, vna Petra. Petar Zrinski zalozio je Božjakovinu gređ Ivanu Draskoviću i njegovoj ženi Mariji Magdaleni Našakoy. Kad je Zrinski pogubljen, a imanja, mu konfliktk smajdu i Božjakovinu teški dani. Kao po ostalim njeim imanjima i gradovima, tako su u Božjakovinu došli tudji, da ju opljene. Zapovjednik inavicki Ivan Jakob Teufel, baš oplijenio je Zrinski dvor u Božjakovinu, odvukao odanle sve što je samo mogao.

God. 1658. medoje je Ivan Drasković u imanje Božjakovinu, na temelju zaloznog pravca. Inoz, za koji su bila bijaše Božjakovina zalozena (od Zrinskoga) iznosio je tada 18.733 for.?). Nu već sljedeće godine 1686. bijaše je kozmora okupitit Božjakovinu od Draskovića, ali njega ne nije pristao. Komora namde mislija je to imanje predati zagrebakom biskupu i kaplotu, koji je za to imao 59.091 for.?) Dok se je ono radilo, izid kralj Leopold Ivan Draskoviću darovnicu vrbu Božjakovinu, kojom mu ju darova za vječna vremena. Na molbu grofa Ivana Draskovića droviti kralj Leopold, povetjem pismom u Beču 23. aprila 1687. održavanje dvaju sjajnova „na tihu kod tupe, ar. Breka“ u pristojnosti biskupa i kaplota, koji je za to imao 59.091 for.?)

U posjedu u vlasti goruće Deskovica ostade Božjakovina sve do najnovijega vremena. Na temelju ugovora od 10. augusta 1896. predje konarno prostrano imanje Božjakovinu u ruke kr. her.-avst. zemalj. erara, odnosno zemaljske gospodarstvenog zalozite kraljevine Hrvatske i Slavonije. Ondje je uređeno uzorno gospodarstvo, kakovo na daleko i široko nema.

1) Ibidem fasc. 92. Nr. 2.
2) Ibidem fasc. 1008. Nr. 10.
3) Izvornik u kr. zem. arhivu (ada se nabavljaju.)

1) Ibidem fasc. 15. Nr. 55.
2) Ibidem fasc. 62. Nr. 4.